

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Michaely Bejčkové a soudců Faisala Husseiniho a Ondřeje Mráky ve věci žalobce: **B. V.**, proti žalovanému: **Nejvyšší státní zastupitelství**, Jezuitská 4, Brno, proti rozhodnutí ze dne 27. 3. 2023, čj. 1 Sin 306/2023 - 10, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 3. 2024, čj. 15 A 30/2023 - 17,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobce (*stěžovatel*) se před městským soudem domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta. Městský soud tuto žádost zamítl, neboť stěžovatel řádně neobjasnil své majetkové poměry. I kdyby však nemajetný byl, soud by jeho žádosti nevyhověl vzhledem k povaze a množství sporů, které stěžovatel vede a ve kterých uplatňuje svá procesní práva svévolným a šikanózním způsobem.

[2] Stěžovatel podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost; i v ní požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení advokáta. Kasační stížnost odůvodnil tak, že žije pod hranicí chudoby a na zaplacení soudního poplatku nemá peníze. Přesto má však právo na soudní ochranu. Stěžovateli také plynou práva ze zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, z usnesení vlády č. 602

a 605 z roku 2023 nebo č. 23 z roku 2022. Městský soud byl vázán rozsudkem NSS ze dne 28. 2. 2024, čj. 7 As 234/2023-44.

[3] NSS nejdříve posoudil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost je ze zákona zpoplatněna a stěžovatel musí být v řízení o ní zastoupen advokátem. Podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) ovšem nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014 - 19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Napadené usnesení je nepochybně procesním rozhodnutím. Soud proto stěžovatele k zaplacení soudního poplatku nevyzýval ani nerozhodoval o žádosti o osvobození od soudních poplatků. V této věci totiž stěžovatel není povinen soudní poplatek hradit.

[4] Závěr rozšířeného senátu platí také pro povinnost být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Není tedy nutné, aby byl stěžovatel nyní zastoupen advokátem. Stěžovatel ovšem o advokáta požádal, proto se NSS touto jeho žádostí zabýval.

[5] Zástupce z řad advokátů lze ustanovit, jsou-li současně splněny dvě podmínky – za prvé nedostatek prostředků odůvodňující osvobození od soudních poplatků, a za druhé nezbytná potřeba ochrany práv účastníka řízení (§ 35 odst. 10 s. ř. s.).

[6] NSS proto zkoumal, zda stěžovatel nezbytně potřebuje advokáta k ochraně svých práv. Po předběžném zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že taková potřeba tu není dána. Kasační stížnost totiž splňuje požadované základní náležitosti a z jejího obsahu je rovněž zřejmé, proč stěžovatel považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. Protože není splněna jedna ze dvou nutných podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů, neustanovil NSS stěžovateli zástupce a dále se věnoval věcnému přezkumu usnesení městského soudu v rozsahu námitek, které stěžovatel uplatnil.

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochránit účastníka řízení, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012 - 12).

[9] Účastník řízení, který chce být kvůli nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, přitom nejenže musí o osvobození sám aktivně požádat soud, ale zejména musí svá tvrzení doložit. Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění formulář, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro zjištění finanční a sociální situace žadatele. Jak NSS ověřil ze spisu městského soudu, stalo se tak i v případě stěžovatele.

pokračování

[10] Stěžovatel však tento formulář nevyplnil úplně. Neuvedl ani nijak nedoložil, jaký je jeho aktuální majetek. Ke svým příjmům a výdajům se nevyjádřil, předložil jen kopie několika dokladů (oznámení o zvýšení příspěvku na živobytí, platební doklad SIPO za energie a nečitelnou poštovní poukázku). Tyto doklady však osvědčily jen část stěžovatelových poměrů – nejsou z nich patrné například běžné výdaje za jídlo nebo bydlení. Stěžovatelovy poměry proto neobjasnily.

[11] V kasačním řízení stěžovatel zopakoval, že na zaplacení soudního poplatku nemá peníze, toto obecné tvrzení ale ničím nedoložil. Neuvedl tedy konkrétní okolnosti, kterými by zpochybnil závěr městského soudu. Městský soud tak posoudil stěžovatelovu žádost podle dostupných informací a stěžovatele správně neosvobodil.

[12] Městský soud nebyl povinen vyhledávat další informace za stěžovatele. Nemusel stěžovatele ani vyzývat, aby doplnil či upřesnil svá tvrzení uvedená ve formuláři. Takový postup není nutný, pokud účastník zjevně rozumí významu formuláře, jen se rozhodl vyplnit jej neúplně (rozsudek ze dne 17. 10. 2022, čj. 10 As 261/2022-13, bod 11). To je právě případ stěžovatele, který je zkušeným účastníkem soudních řízení (jen u NSS jich vedl či vede dvě stě dvacet). Mnohá tato řízení mají velmi podobný předmět i průběh: stěžovatel není úspěšný se žádostí o informace, a tak podá správní žalobu a žádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Stěžovatel tedy věděl, že je formulář třeba vyplnit pečlivěji, jen se rozhodl to neudělat. Postup městského soudu, který stěžovatele na základě neúplně vyplněného formuláře neosvobodil, proto nelze považovat za odepření soudní ochrany.

[13] Stěžovateli neplyne zvláštní právo na osvobození od soudních poplatků ze zákona o protiprávnosti komunistického režimu ani z usnesení vlády, na která odkazuje kasační stížnost. Tento zákon a usnesení vlády z ledna 2022 odsuzují komunistický režim a hlásí se k hodnotám demokracie, což může mít vztah ke stěžovatelově tvrzeně disidentské minulosti, ne však k placení soudních poplatků. Usnesení vlády z roku 2023, na něž stěžovatel odkazuje, se pak podle svého čísla nevztahují ani k jednomu z těchto témat. (Naopak z data, které stěžovatel uvedl, lze usoudit, že měl ve skutečnosti na mysli usnesení č. 902 a č. 905, obě z listopadu 2023. Jimi vláda podpořila záměr zajistit důstojné důchody účastníkům odporu proti komunismu a odvolala své usnesení z ledna 2022, jímž se přihlásila k myšlenkám Charty 77. Ani tato usnesení však nijak nevyvracejí to, že stěžovatel nedoložil své majetkové poměry.)

[14] Dále nelze souhlasit s tvrzením, že rozsudek 7 As 234/2023 nyní zavazuje městský soud. V řízení 7 As 234/2023 šlo totiž o jinou věc téhož stěžovatele, ve které NSS zrušil napadený rozsudek, protože městský soud rozhodl o věci samé, aniž posoudil žádost o osvobození. To ale neznamená, že by městský soud musel stěžovatele osvobodit (ani tehdy, ani teď). Kromě toho městský soud v této věci posoudil stěžovatelovu žádost o osvobození a ustanovení zástupce správně před rozhodnutím o věci samé.

[15] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, městský soud mu správně ani neustanovil advokáta. V řízení o žalobě přitom zastoupení advokátem není povinné.

[16] Soud proto kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou. O nákladech řízení o kasační stížnosti soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. dubna 2024

Michaela Bejčková
předsedkyně senátu